

ЗМІНА УПРАВЛІНСЬКОЇ ПАРАДИГМИ В СИСТЕМІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДОПОМОГИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Dehtyarenko T. Changing the management paradigm in the system of correctional-rehabilitation care at the regional level / T. Dehtyarenko // Actual problems of the correctional education: Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Drahomanov University, Kamyanets-Podilsky Ivan Ohyenko National University / edited by V.M. Synjov, O.V. Havrilov. – Issue 5.- Kamyanets-Podilsky: Medobory-2006, 2015.– P. 87–98

Дегтяренко Т.М. Зміна управлінської парадигми в системі корекційно-реабілітаційної допомоги на регіональному рівні. У статті оприлюднено здобутки лабораторії корекційно-реабілітаційних технологій Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка, яка працювала над темою: «Зміст, організація та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю» (номер державної реєстрації наукової теми в Українському інституті науково-технічної і економічної інформації: №0111 U 009399). Зазначено, що на сучасному етапі розвитку суспільства існуюча модель надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами в спеціальних закладах освіти перестала задовольняти замовників цих послуг. Це обумовило актуальність теми наукового дослідження. Відповідно до сучасних викликів було розроблено: 1) методологію корекційно-реабілітаційної діяльності; 2) теоретико-методологічні та науково-методичні засади управління корекційно-реабілітаційною допомогою як системою та як процесом; 3) теоретико-методологічні та науково-методичні засади кадрової політики в системі корекційно-реабілітаційної допомоги. Основну увагу у дослідженні зосереджено на ефективності вирішення зазначених доміант на регіональному рівні. Автором визначено теоретично-методологічні та науково-методичні засади корекційно-реабілітаційної діяльності та їх вплив на організаційне забезпечення управління нею та підготовку фахівців до управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями. Зазначено, що матеріали дослідження можуть стати науково-методичною основою практичного запровадження організаційного забезпечення управління корекційно-реабілітаційною

допомогою як системою та як процесом в межах регіону на різних ієрархічних рівнях управління. Визначено перспективи подальшого впровадження результатів наукового дослідження на регіональному рівні.

Ключові слова: методологія, організація, управління, система корекційно-реабілітаційної допомоги, особи з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, підготовка кадрів, наукові дослідження.

Дегтяренко Т.Н. Изменение управленческой парадигмы в системе коррекционно-реабилитационной помощи на региональном уровне. В статье обнародованы результаты исследований лаборатории коррекционно-реабилитационных технологий Сумского государственного педагогического университета имени А.С. Макаренка, которая работала над темой: «Содержание, организация и управление коррекционно-реабилитационной деятельностью» (номер государственной регистрации научной темы в Украинском институте научно-технической и экономической информации: № 0111 U 009399). Отмечено, что на современном этапе развития общества существующая модель предоставления образовательных услуг детям с особыми образовательными потребностями в специальных учебных заведениях перестала удовлетворять заказчиков этих услуг. Это обусловило актуальность темы научного исследования. Согласно современным вызовам практики было разработано: 1) методологию коррекционно-реабилитационной деятельности; 2) теоретико-методологические и научно-методические основы управления коррекционно-реабилитационной помощью как системой и как процессом; 3) теоретико-методологические и научно-методические основы кадровой политики в системе коррекционно-реабилитационной помощи. Основное внимание в исследовании сосредоточено на эффективности решения указанных доминант на региональном уровне. Автором определено теоретико-методологические и научно-методические основы коррекционно-реабилитационной деятельности и их влияние на организационное обеспечение управления ею и подготовку специалистов к управлению процессом коррекционно-реабилитационной помощи лицам с психофизическими нарушениями. Отмечено, что материалы исследования могут стать научно-методической основой практического внедрения организационного обеспечения управления коррекционно-реабилитационной помощью как системой и как процессом в пределах региона на различных иерархических уровнях управления. Определены перспективы

дальнейшого внедрения результатов научного исследования на региональном уровне.

Ключевые слова: методология, организация, управление, система коррекционно-реабилитационной помощи, лица с психофизическими нарушениями и/или с инвалидностью, подготовка кадров, научные исследования.

Постановка проблеми. Сучасна демократична тенденція до децентралізації влади в державі впливає на модифікацію управлінських структур всіх рівнів і зумовлює становлення нової управлінської моделі та, зокрема, переосмислення організаційного забезпечення допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, відмовлення від догматизму у її здійсненні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж останніх років до проблеми комплексної допомоги дітям з психофізичними порушеннями та (або) з інвалідністю проблема реалізації цієї допомоги в системі корекційно-реабілітаційної допомоги перебуває в центрі уваги українських науковців Т.М. Дегтяренко, А.А. Колупасової, Т. В. Скрипник, Л.М. Томіч, В.В. Тесленко, А.Г. Шевцова та ін. [1-6], які вивчали проблеми дітей з різними нозологіями.

Науковці визначали, що в умовах сучасності розширився загальнокорекційний простір: змінились підходи до організації надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами (впровадження різних організаційних форм навчання) та розширення мережі закладів, що здійснюють реабілітаційні послуги. Серед мережі закладів, що охоплюють корекційно-реабілітаційною допомогою дітей із психофізичними порушеннями, є державні та комунальні заклади системи освіти; соціальної політики та праці; сім'ї, молоді та спорту, здоров'я, а також недержавні організації. Така розгалужена мережа допомоги має забезпечити соціальний захист та створити умови для максимальної психолого-педагогічної і соціально-трудової адаптації осіб із психофізичними порушеннями та наблизити послуги до споживача. Водночас у практиці виникла низка проблем: *по-перше*, різноманітність відомчої приналежності, недостатня компетентність керівного складу, відсутність в штаті вищезазначених закладів достатньої кількості фахівців з дефектологічною освітою призводить до порушення прав дітей щодо отримання якісної кваліфікованої педагогічної допомоги, яка гарантована державою дітям з психофізичними порушеннями в останніх нормативно-правових документах. *По-друге*, відсутні рекомендації щодо вибору ефективних механізмів успішного досягнення поставлених цілей стратегічного розвитку, насамперед у сфері управління процесом

корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями.

Тому об'єктом нашого дослідження стала система корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю як системне явище, соціальний феномен та об'єкт державної політики.

Метою статті є визначення теоретично-методологічних та науково-методичних домінант корекційно-реабілітаційної діяльності та їх вплив на організаційне забезпечення управління нею та підготовку фахівців до управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями.

Виклад основного матеріалу. На базі Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка було організовано діяльність лабораторії корекційно-реабілітаційних технологій, яка працювала над темою: «Зміст, організація та управління корекційно-реабілітаційною діяльністю» (номер державної реєстрації наукової теми в УкрІНТЕІ: 0111 U 009399).

Пріоритетними напрямками роботи лабораторії визнано проведення наукових досліджень з модифікації корекційно-реабілітаційної діяльності:

– вивчення закономірностей соціодинаміки корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю;

– дослідження організаційних засад управління корекційно-реабілітаційною діяльністю та розробка і обґрунтування новітніх підходів до управління;

– удосконалення процесу корекційно-реабілітаційної діяльності під час супроводу осіб з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю.

Відповідно до мети та предмету наукової теми нами досліджено соціодинаміку допомоги особам з психофізичними порушеннями; узагальнено нормативно-правові документи з державної підтримки дітей з психофізичними порушеннями та з інвалідністю в Україні; здійснено теоретико-методологічне дослідження організаційно-управлінських аспектів корекційно-реабілітаційної допомоги в Україні та її кадрового аспекту, зокрема підготовки фахівців як об'єкту кадрової політики. Здійснений аналіз наукового доробку науковців різних наукових галузей, що дозволило систематизувати основні закономірності корекційно-реабілітаційної діяльності. В процесі вивчення історичних аспектів встановлена взаємообумовленість динаміки розвитку корекційно-реабілітаційної допомоги та динаміки соціально-економічного розвитку країни, зокрема періодів їх спаду та підйому, що впливає й на фінансування допомоги. Закономірно, що визначаючи

пріоритети на кожному з етапів свого становлення, держава акцентує увагу на подоланні першочергових соціальних проблем, існуючих у суспільстві. У періоди нестабільності починає бурхливо розвиватися такий напрямок як соціальна допомога. Наприклад, після жовтневої революції державою було широко розвинуто мережу притулків, будинків-інтернатів, дитячих колоній та ін.

В періоди стабільного розвитку стають пріоритетними інші напрямки соціальної допомоги – гіперболізується роль освітніх послуг. У цей період модернізується система освіти, виокремлюється мережа «спеціалізованих» навчальних закладів, контингент яких складався із «дефективних» дітей. В цих закладах в обов'язковому порядку здійснювалася реалізація освітніх послуг, у тому числі й корекційно-реабілітаційних. Система спеціальної освіти на ті часи відповідала запитам та замовленням суспільства.

Наступна глобальна кризова ситуація, яка виникла в нашій країні у 90-х рр. ХХ ст., пов'язана з кардинальною перебудовою політичного устрою країни, яка за часовим виміром співпала зі світовою економічною кризою. Це призвело до повторення ситуації «післяжовтневого» періоду, коли держава вимушена визнати пріоритетним забезпечення соціальної безпеки населення, зокрема дитячого, й повернулася до відомої, апробованої моделі допомоги безпритульним, безнаглядним: з відновленням мережі притулків, створенням мережі центрів соціальної реабілітації тощо, серед контингенту яких опинилися й особи з психофізичними порушеннями. У цей час спостерігається бурхливий розвиток таких напрямів допомоги як психологічний (практичними педагогами), соціальної допомоги (соціальними педагогами), та відсування при цьому на другорядні позиції проблем дітей з психофізичними порушеннями, що мають особливі освітні потреби.

Відбулася «монополізація» послуг практичними психологами, соціальними педагогами, оскільки ці посади було введено у штатний розпис кожного загальноосвітнього навчального закладу, чого не скажеш про вчителів-дефектологів, навіть після початку реформування спеціальної освіти. В штати закладів, які здійснюють допомогу дітям з психофізичними порушеннями досі не введено посади вчителів-дефектологів. Суспільство стало заперечувати та ігнорувати допомогу вчителів-дефектологів. У західних моделях вона віднесена до моделі медичної допомоги. Це, на нашу думку, може зумовити важкі наслідки у майбутньому – оскільки саме кваліфікована допомога педагогічних працівників з відповідною (дефектологічною) підготовкою є базисом для соціалізації та інтеграції в суспільство осіб з психофізичними порушеннями.

На сучасному етапі існуюча модель надання освітніх послуг дітям з особливими потребами в спеціальних закладах освіти перестала задовольняти замовників цих послуг. Починаючи з 90-х роках ХХ ст., простежується тенденція до зміни соціальних потреб громадян стосовно надання освітніх послуг особам з психофізичними порушеннями та з інвалідністю: вони бажають отримувати корекційно-реабілітаційну допомогу за місцем свого постійного проживання. Це й послугувало поштовхом до початку реформування системи спеціальної освіти.

Отже, держава має сформувати конструкції, в яких будуть реалізовані інтереси суспільства як такого у сфері надання освітніх послуг, й обрати оптимальну модель допомоги особам з психофізичними порушеннями.

Виходячи із зазначеного, допомогу особам з психофізичними порушеннями можна кваліфікувати як соціальне явище та як об'єкт державної політики. Посилення уваги суспільства до потреб прошарку населення, представники якого є споживачами корекційно-реабілітаційної допомоги; визнання прав цих осіб як громадян держави на законодавчому рівні, що знайшло відображення у сучасній нормативно-правовій базі України, є доказом цього твердження.

В процесі нашого наукового дослідження було вивчено стратегію державної політики в соціальній сфері та її вплив на здійснення корекційно-реабілітаційної допомоги; кадрову політику, зокрема, існуючу професійно-орієнтовану стратегію, яка передбачає формування індивідуального професійного потенціалу працівників за потреб ринку праці. Нами досліджено практику реалізації корекційно-реабілітаційної допомоги на сучасному етапі та визначено існуючі протиріччя. Ґрунтовно було вивчено процеси перебудови адміністративної системи (децентралізація управління), що зумовило перебудову організаційних засад реалізації такого роду допомоги, у тому числі в системі спеціальної освіти.

Було зроблено висновок, що процеси децентралізації управління освітою змінило підходи до механізмів організації навчання. Почала впроваджуватися концепція шкільного менеджменту, в основі якої є діяльність вчителя як управлінця відповідного рівня. При цьому найбільш важливим напрямом менеджменту в діяльності педагога є вдосконалення навчальних програм та процесу навчання, що безпосередньо входить до функцій учителя. І, хоча навчальні програми (стратегія і принципи) знаходяться поза компетенцією вчителя, їх успішна реалізація (тактика) залежить від визначення доцільних обсягів матеріалу для кожного уроку, послідовності вивчення, оцінки та уточнення змісту навчальної програми за допомогою тестів і особистого досвіду. Концепція шкільного менеджменту дозволяє вчителям корегувати навчальні програми відповідно до контингенту учнів, запитів учнів та їх батьків,

доцільно обирати раціональні методи навчання та виховання, експериментувати з ними. В умовах інклюзивного навчання дітей з психофізичними порушеннями до цього виду діяльності додається й функція управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги.

Якщо на рівні управління цим процесом на інституціональному рівні (у спеціальних закладах) приділялась увага в інших дослідженнях, в яких корекційно-реабілітаційна допомога розглядалася як комплексна система, то на більш вищому рівні (регіональному, місцевому, галузевому) управління як на рівні стратегії, так і на рівні тактики недостатньо розроблено, що й досі призводить до труднощів управління нею.

На початку нашого дослідження планувалося розкрити обрану тему у вузькому розумінні – як підготовку фахівців до управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги. Але визначення існуючих при реалізації корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями або з інвалідністю проблем в межах певної адміністративно-територіальної одиниці, змусило нас перевести дослідження суто на теоретико-методологічний рівень, а підготовку фахівців розглянути лише як один із найважливіших інструментів загальної системи управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги. В основу дослідження була покладена формула спеціальності 13.00.03 – корекційна педагогіка, яка передбачає розробку нових моделей допомоги інвалідам та дітям з особливостями психофізичного розвитку. Разом з цим були застосовані знання із інших наукових галузей (теорії: управління, соціології, соціальної медицина та ін.).

В межах обраної проблеми, на підставі результатів наукового дослідження, нами було обґрунтовано та розроблено Концепцію соціодинаміки корекційно-реабілітаційної діяльності.

Відповідно до цієї концепції нами розроблено: 1) методологію корекційно-реабілітаційної діяльності; 2) теоретико-методологічні та науково-методичні засади управління корекційно-реабілітаційною допомогою як системою та як процесом; 3) теоретико-методологічні та науково-методичні засади кадрової політики в системі корекційно-реабілітаційної допомоги. Основну увагу у дослідженні ми зосередили на ефективності вирішення зазначених домінант на регіональному рівні.

Чому ми зупинили свою увагу саме на регіональному рівні? При розгляді існуючих нормативно-правових документів, відзначено, що на вищому рівні ці документи розроблені з урахуванням участі всіх галузей соціальної сфери, проте на регіональному рівні вони розмежовується за окремими галузями соціальної сфери. З чого й починаються проблеми реалізації їх у практиці, зокрема, в управлінні.

Вивчення сучасних організаційних засад корекційно-реабілітаційної допомоги та моделей допомоги, існуючих на рівні

регіону, ми побачили, що вони розробляються переважно за принципом врахування віку осіб з психофізичними порушеннями.

Проблеми обумовлені й тим, що кожна галузь соціальної сфери, яка здійснює допомогу особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, на регіональному рівні має свою інформаційну базу. Втім, з позицій процесуального підходу управління розглядають як серію взаємопов'язаних дій (функцій управління), які реалізуються у певній послідовності, й цикл управління починається безпосередньо з аналізу інформації, зокрема, про потреби суб'єкта допомоги. У разі відсутності об'єктивної інформації весь цикл управління набуває рис декларативності.

Проведений теоретичний аналіз й узагальнення результатів спеціальних наукових досліджень з проблем методології практичної діяльності дозволив визначити методологію корекційно-реабілітаційної діяльності, в якій ця діяльність розглядається нами як самостійний вид діяльності інтегрований до різних галузей соціальної сфери, що опікуються допомогою особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю. Нами визначено, що корекційно-реабілітаційна діяльність, як і всі інші види економічної діяльності, має підлягати ліцензуванню. Предметом та змістом експертизи при ліцензуванні має стати встановлення відповідності умов закладу для здійснення корекційно-реабілітаційного процесу як певного виду діяльності. В основу методології корекційно-реабілітаційної діяльності покладений процес допомоги пролонгований у часі, який охоплює всі вікові періоди розвитку осіб з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, а основний акцент зроблений на забезпеченні її комплексності та якості. Розроблена методологія ґрунтується на пріоритетності засад корекційної педагогіки як науки у вирішенні освітніх потреб осіб з психофізичними порушеннями.

При розробці моделі корекційно-реабілітаційної допомоги на регіональному рівні ми зупинилися на такій парадигмі, яка, на відміну від існуючих моделей, завдяки ефекту синергізму, підвищить ефективність корекційно-реабілітаційної діяльності. Нами визначено організаційно-методичні аспекти управління корекційно-реабілітаційною допомогою та сформульовано механізми управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги (технологічна фаза) на регіональному рівні.

В авторській моделі регіональної системи корекційно-реабілітаційної допомоги було визначено її організаційні засади та механізми реалізації й управління нею, зокрема, акцентовано увагу на зміні взаємовідносин і міри відповідальності кожної галузі соціальної сфери в межах певної адміністративно-територіальної одиниці.

В нашому дослідженні значна увага приділена питанню створення загальної інформаційної бази (охорони здоров'я, педагогічної сфери та сфери соціального захисту) в межах певної адміністративно-територіальної одиниці.

При обґрунтуванні проведення реформування системи допомоги на рівні регіону враховано попит населення на наближення до місця проживання споживачів надання корекційно-реабілітаційних послуг. Прикладом таких наближених до місцевих потреб структур стали освітні округи в системі освіти, мережа територіальних центрів в системі соціального захисту та ін. Проте, як засвідчив порівняльний аналіз відомостей про створені округи, жодна спеціальна школа не включена до освітнього округу, хоча вони й знаходяться на території новостворених освітніх округів. Не ввійшли до складу округів реабілітаційні та територіальні центри з відділеннями для дітей-інвалідів. Отже, пріоритет був наданий здоровій частині дитячого населення, особи ж з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю залишилися поза увагою.

З огляду на це запропоновано створити округи з корекційно-реабілітаційної допомоги, що дозволить об'єднати всі заклади різного відомчого підкерування в єдину систему допомоги дітям з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю в межах певної адміністративно-територіальної одиниці, що забезпечить організацію єдиного регіонального простору з корекційно-реабілітаційної допомоги та сприятиме максимальному зближенню галузей у процесі її здійснення і підвищить її якість та ефективність. Залежно від кількості охоплених закладів та чисельності населення було запропоновано об'єднати по два-три райони області з урахуванням існуючих освітніх округів. В основу покладено ідею надання нової функції спеціальним навчальним закладам, що висувалася останнім часом провідними науковцями України в галузі дефектології, – визнання їх методичними або ресурсними центрами певного округу корекційно-реабілітаційної допомоги. Запропонована модель структури управління та розподілу функцій управління між членами координаційної ради округу з корекційно-реабілітаційної допомоги.

Аналіз функцій управлінь охорони здоров'я, освіти і науки, праці та соціального захисту населення довів, що як на регіональному рівні, так і на місцевому не простежується забезпеченість взаємодії між різними органами управління при реалізації процесу корекційно-реабілітаційної допомоги. Цим зумовлена необхідність виокремлення нової функції управління, яка до цього часу була латентною на рівні управлінь різних галузей соціальної сфери – управління системою корекційно-реабілітаційної допомоги. Розроблені механізми та інструменти реалізації цієї моделі знайшли відображення при розробці

стратегії розвитку корекційно-реабілітаційної допомоги на регіональному рівні.

На нашу думку, важливим засобом оптимізації регіональної системи корекційно-реабілітаційної допомоги є випереджальна модифікація напрямів підготовки (спеціальностей) та змісту підготовки кадрів за потреб ринку праці.

В нашому дослідженні здійснено пошук шляхів вирішення протиріч між потребами практики корекційно-реабілітаційної допомоги (зокрема створення умов для впровадження інтегрованого, інклюзивного, індивідуального навчання) та існуючою системою підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах.

Однією із причин ситуації, що склалася, ми вбачаємо у обмеженні автономії вищих навчальних закладів, зокрема, їх маркетингової стратегії, як у обсягах підготовки кадрів, так і у визначенні поєднань спеціальностей та спеціалізацій. Іншою причиною – невчасне реагування системи підготовки фахівців на суспільні замовлення. В нашому дослідженні запропоновано декілька варіантів вирішення цього питання, один із них – це розробка та впровадження теоретичної моделі підготовки фахівців до управління процесом допомоги дітям з психофізичними порушеннями.

Висновки. Як загальний висновок, можна наголосити, що за сучасними підходами наука має бути не схоластичною наукою (заради науки), а має бути орієнтована на практику. Наше дослідження й є саме практикоорієнтованим, адже:

– запропоновані положення та пропозиції дають можливість визначити та превентивно врахувати на практиці закономірності соціодинаміки корекційно-реабілітаційної допомоги особам з особливими потребами;

– запропоновані нові технології управління процесом корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями на середньому, низькому та інституціональному рівнях дозволять внести системні зміни в її організаційне забезпечення;

– матеріали дослідження можуть стати науково-методичною основою практичного запровадження організаційного забезпечення управління корекційно-реабілітаційною допомогою як системою та як процесом в межах регіону на різних ієрархічних рівнях управління;

– розроблені рекомендації щодо взаємодії галузей соціальної сфери під час допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю в межах певної адміністративно-територіальної одиниці та кадрової політики в соціальній сфері дозволять оптимізувати процес корекційно-реабілітаційної допомоги в регіоні під час надання освітніх послуг;

– практичні рекомендації можуть бути запроваджені у вигляді невідкладних соціально-економічних заходів на національному та регіональному рівнях і покладені в основу створення стратегічних документів на регіональному рівні з метою формування оптимальних умов комплексної корекційно-реабілітаційної допомоги в межах певної адміністративно-територіальної одиниці;

– результати дослідження можуть бути використані у вищих навчальних закладах і системі післядипломної освіти (як педагогічних, так і інших галузей соціальної сфери) під час підготовки (перепідготовки) практичних працівників, які безпосередньо здійснюють реалізацію завдань корекційно-реабілітаційної допомоги особам з психофізичними порушеннями та/або з інвалідністю, а також керівників органів державного управління.

Список використаних джерел

1. Дегтяренко Т.М. Комплексна система корекційно-реабілітаційної роботи в дошкільному закладі дітей з порушеннями зору : автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.03 / Тетяна Миколаївна Дегтяренко . – К., 2005 . – 22 с.; **2. Колупаєва А. А.** Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія / А. А. Колупаєва. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.; **3. Скрипник Т. В.** Феноменологія аутизму : монографія / Т. В. Скрипник. – К. : Фенікс, 2010. – 367 с.; **4. Тесленко В. В.** Теорія і практика соціально-педагогічної підтримки дітей з обмеженими можливостями в промисловому регіоні: монографія / В. В. Тесленко. – 2-ге вид., доп. та перероб. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – 368 с.; **5. Томіч Л.М.** Комплексна система корекційно-реабілітаційної роботи в дошкільному закладі дітей з порушеннями мовлення / Л.М. Томіч // Зб. наук. праць Бердянського держ. пед. ун-ту (педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2010. – № 1. – С. 65- 72.; **6. Шевцов А. Г.** Освітні основи реабілітології : монографія / А. Г. Шевцов. – К. : МП Леся, 2009. – 484 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Dehtyarenko T. M. Kompleksna systema korektsiyno-reabilitatsiynoyi roboty v doshkil'nomu zakladi ditey z porushennyamy zoru : avtoref. dys ... kand. ped. nauk: 13.00.03 / Tetyana Mykolayivna Dehtyarenko . – K., 2005 . – 22 s. **2. Kolupayeva A. A.** Inklyuzyvna osvita: realiyi ta perspektyvy : monohrafiya / A. A. Kolupayeva. – K. : Sammit-Knyha, 2009. – 272 s. **3. Skrypnyk T. V.** Fenomenolohiya autyzmu : monohrafiya / T. V. Skrypnyk. – K. : Feniks, 2010. – 367 s. **4. Teslenko V. V.** Teoriya i praktyka sotsial'no-pedahohichnoyi pidtrymky ditey z obmezhenymy mozhlyvostyamy v promyslovomu rehioni: monohrafiya / V. V. Teslenko. – 2-he vyd., dop. ta pererob. – Luhans'k : Al'ma-mater, 2007. – 368 s.

5. Tomich L.M. Kompleksna systema korektsiyno-reabilitatsiynoyi roboty v doshkil'nomu zakladi ditey z porushennyamy movlennya / L.M. Tomich // Zb. nauk. prats' Berdyans'koho derzh. ped. un-tu (pedagogichni nauky). – Berdyans'k : BDPU, 2010. – # 1. – S. 65- 72. **6. Shevtsov A. H.** Osvitni osnovy reabilitolohiyi : monohrafiya / A. H. Shevtsov. – K. : MP Lesya, 2009. – 484 s.

Dehtyarenko T. Changing the management paradigm in the system of correctional-rehabilitation care at the regional level. The research results of laboratory of correctional-rehabilitation technologies of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko were published in the article. Laboratory worked on the theme: «Content, organization and management of correctional-rehabilitation activities» (number of state registration of scientific topics in Ukrainian Institute of Scientific-Technical and Economic Information: № 0111 U 009399). It was noted that in modern society the existing model of educational services for children with special educational needs in special educational institutions fails to satisfy the customers of these services. This led to the relevance of research topic. According to current challenges in practice, next steps were developed: 1) methodology of correctional-rehabilitation activity; 2) theoretical-methodological and scientific-methodological principles of management of correctional-rehabilitation care as a system and as a process; 3) theoretical-methodological and scientific-methodological principles of personnel policy in the correctional-rehabilitative care. The attention of the study was focused on the effectiveness of solving these dominants at the regional level. The author defined theoretical-methodological and scientific-methodological principles of correctional-rehabilitation activities and their impact on organizational management and training of specialists to manage the process of correctional-rehabilitation services of persons with mental and physical disabilities. Indicated that materials of the research can be used as scientific-methodological basis for practical implementation of organizational support management of correctional-rehabilitation care as a system and a process in the region at different hierarchical levels of management. The prospects for further implementation of the results of scientific research at the regional level were defined.

Key words: methodology, organization, administration, the system of correctional-rehabilitation help, persons with mental and physical impairments and/or with disabilities, training of staff, scientific development.

Отримано 20.02.2015 р.